

Κώστας Συνολάκης:·

«Δικός μας κι ο Κατακλυσμός του Νύε»...

από τον ΣΩΤΗΡΗ ΚΑΚΙΣΗ.

Πριν λίγα χρόνια η λέξη αλλά κι η ίδια η έννοια τσουνάμι στον πολύ κόσμο ήταν παντελώς άγνωστη. Να όμως που η Γη των εκατομμυρίων ετών έχει τη δική της ζωή, τον δικό της, άσχετο τελείως από τον πολιτισμό του ανθρώπου συχνά, τρόπο. Το παλιρροιακό κύμα, λοιπόν, που επιτίθεται στην ξηρά με του Ποσειδώνα τη δύναμη μετά από σεισμό και καταστρέφει, μας ξαναθύμισε την ύπαρξή του με δολοφονική το 2004 μανία.

Ο καθηγητής Κώστας Συνολάκης της Καλιφόρνια αλλά και της Κρήτης, ο κάθε τρις και λίγο στο CNN πια, βλέπει την ιστορία αυτού εδώ του τρίτου από τον Ήλιο πλανήτη ως ενιαία κι αδιάσπαστη υπόθεση. Προσπαθεί μελετώντας ένα τόσο πλούσιο αλλά συχνά θολό παρελθόν να αποκρυπτογραφήσει για το παρόν και το μέλλον γεωλογικά σημεία και σήματα. Να μιλήσει κι αυτός με αμεσότητα και σαφήνεια για της δικής του επιστήμης τις ανακαλύψεις, τις από τον Πλάτωνα ως σήμερα εντυπωσιακότερες ιδέες:

-Πριν μερικά χρόνια, κύριε Συνολάκη, θα μας φαινότανε σχεδόν αστεία η ειδίκευσή σας η πανεπιστημιακή: ποιός ήξερε τότε για τσουνάμια και παλιρροιακά κύματα, εκτός ίσως από τους ιστορικούς και τους αρχαιολόγους;

ΚΩΣΤΑΣ ΣΥΝΟΛΑΚΗΣ: Η αλήθεια είναι πως κι εμένα παλιότερα, όταν

έλεγα ότι μελετούσα τα τσουνάμι, με κοιτούσαν οι περισσότεροι συνάδελφοι και φίλοι σχεδόν με οίκτο. Η συνηθισμένη τους ερώτηση ήταν: -Τώρα, πώς έμπλεξες μ' αυτά τα πράγματα εσύ;

-Νέο παιδί, κι ελπιδοφόρο...

-Κάπως έτσι. Η άλλη όμως αλήθεια είναι πως τσουνάμι γίνονταν από πάντοτε, στον Ειρηνικό μάλιστα περίπου ένα το χρόνο. Κι από τότε που αρχίσαμε να τα μετράμε κι επιστημονικά, αποδείχτηκε πως γίνονται δύο με τρία τσουνάμι παγκοσμίως κάθε χρόνο. Είναι κάπως σαν τους σεισμούς, δηλαδή: γίνονται πολλοί, και κάποια στιγμή κι ένας πολύ μεγάλος.

-Έτσι, να μας απελπίζετε, να μην ησυχάζουμε, ιδιαίτερα εμείς εδώ γύρω, ποτέ!

-Εντάξει με τους σεισμούς. Αλλά στην Ελλάδα και στη Μεσόγειο δεν πολυ-κινδυνεύουμε με κάτι αντίστοιχο αυτού που είδαμε πρόσφατα στη Σουμάτρα. Βέβαια, είχαμε κι ένα πολύ μεγάλο τσουνάμι το 1755, το οποίο μάλιστα άλλαξε όλη την ευρωπαϊκή τότε σκέψη. Ο Βολταίρος στην Καντίντ του αναφέρεται στο τσουνάμι αυτό, και στο σεισμό της Λισαβώνας. Σκότωσε 60.000 ανθρώπους, δηλαδή, εκείνη την εποχή, έναν στους οκτώ χιλιάδες κατοίκους της Γης. Με αντίστοιχη αναλογία, το τσουνάμι το τωρινό του 2004, σκότωσε έναν στους 24.000 κατοίκους της Γης: 250.000 περίπου άτομα.

-Τρομακτικά νούμερα, μεταξύ μας. Πάντως, κι αν δεν ξέραμε τη λέξη τσουνάμι οι πολλοί, ξέραμε για την καταστροφή ολόκληρου του Μινωικού πολιτισμού, από την έκρηξη του ηφαιστείου της Θήρας, μια φορά κι έναν καιρό.

-Ακριβώς. Και αυτό από τη θεωρία του Μαρινάτου, αυτού του απίστευτα μεγάλου κατ' εμέ Έλληνα επιστήμονα. Μιλάμε για έναν αρχαιολόγο με μηδενική στη γεωλογία εκπαίδευση, με τελείως κλασσικές σπουδές, ο οποίος βρίσκοντας λίγη θαλάσσια άμμο πάνω σ' έναν τοίχο σε μια μινωική βίλα άρχισε να σκέφτεται τη θεωρία του αυτήν ολόκληρη. Κι έχοντας

ακούσει κάτι και για το τσουνάμι του 19^{ου} αιώνα στην Κρακατόα, έκανε την τρομερή αυτή σύνδεση. Κι ας μη δέχονταν οι γεωλόγοι ως πρόσφατα σχεδόν πως τα αυτά παλιρροιακά κύματα εναποθέτουν άμμο στην ξηρά.

-Εδώ τώρα βρήκανε στάχτη από τη Σαντορίνη στη Συρία, νομίζω;

-Ναι. Γιατί όλα πια μελετώνται υπο διαφορετικά πρίσματα, κι εξετάζονται πια επιστημονικά. Βέβαια, υπάρχουν πάντα κι αμφιβολίες. Π.χ., έχουμε αμφιβολία για το τι έγινε το 1998 σ' ένα μεγάλο τσουνάμι στην Παπούα-Νέα Γουινέα, όπου είχα πάει κι εγώ επί τόπου μιά 'βδομάδα αργότερα: εκεί ακόμα δεν ξέρουμε ακριβώς τι έγινε. Φανταστείτε, λοιπόν, πόσο θολά είναι τα πράγματα για ένα τσουνάμι, που είχε γίνει 3μιση χιλιάδες χρόνια πριν.

-Και που είστε ακόμα μπερδεμένοι για τις σωστές χρονολογίες, λόγω του αναξιόπιστου ξαφνικά μετρήματος των ...Φαραώ;

-Ναι. Γιατί τα τελευταία χρόνια έχει αναπτυχθεί πολύ η επιστήμη της γεω-αρχαιολογίας. Από αυτήν πλευρά, ο Μαρινάτος ήταν πραγματικά πρωτοπόρος, πενήντα χρόνια πριν. Από τα εκάστοτε, λοιπόν, ευρήματα προσπαθεί κανείς να εξηγήσει την Ιστορία. Ο ραδιενεργός όμως άνθρακας 14 που μας συντροφεύει στις αναλύσεις μας τα τελευταία χρόνια, διαφωνεί ξαφνικά με τους αιγυπτιολόγους. Στην Κρήτη πάντως γίνεται πολλή δουλειά από τους αρχαιολόγους στο μινωικό παλάτι στο Παλαίκαστρο. Και τείνουμε να καταλήξουμε πως η έκρηξη του ηφαιστείου της Σαντορίνης και το παλιρροιακό κύμα που ακολούθησε συνέβησαν γύρω στα 1620 π.Χ., σύν-πλην.

-Κι είπανε τότε οι αρχαίοι Αιγύπτιοι πως σταματήσαν πια νά 'ρχονται οι «Κεφτιού, από τη Μεγάλη Πράσινη», όπως αποκαλούσαν τη θάλασσα εκείνοι. Τι φοβερό όμως κι αυτό: κάπου νά 'σαι, κι ένα κύμα, αν δεν σε πνίξει κι εσένα τον ίδιο, να σου εξαφανίζει τελείως τους γείτονες !

-Κι οι Φοίνικες εξαφανίζονται την ίδια εποχή. Η δε καταστροφή της Θήρας παντελώς, του Χονγκ-Κονγκ της εποχής δηλαδή, του μεγαλύτερου τότε ανταλλακτικού κέντρου εμπορίου, συνθλίβει το οικονομικό, ας πούμε,

σύμπαν της Μεσογείου όλης. Χαθήκανε και τα πλοία τα κρητικά, κι αλλάζει έτσι η ιστορία του κόσμου τελείως. Αν δεν είχε γίνει αυτό, μπορεί νά 'μασταν -ποιός ξέρει;- ακόμα μινωίτες, να γράφαμε στη γραμμική γραφή 'Αλφα...

-Και να πηδάγαμε πάνω από ταύρους, χωρίς να τους δολοφονούμε σαν 'Ιβηρες; Άρα, για σήμερα, που ο κόσμος έχει την τάση να νοιώθει ως ...παραπλανημένος μικροαστός ασφαλής; Εντάξει, για τους σεισμούς κάτι ξέρουμε. Με τα τσουνάμι όμως τι γίνεται;

-Για να σας καθησυχάσω, κύριε Κακίση, οι πιθανότητες να πάει ένας σύγχρονος άνθρωπος από τσουνάμι είναι αντίστοιχες με το να τον τσιμπήσει φίδι σε μια πόλη μέσα.

-Μεγάλοι αρουραίοι πάντως στα Τάκο Μπελ της Νέας Υόρκης από τσιμπήματα είδαμε πως πάνε καλά.

-Ναι. Το ερώτημα πόσο ασφαλείς είμαστε είναι μεγάλο. Γιατί δεν είμαστε όντως ασφαλείς από πάρα πολλά πράγματα. Αλλά, όπως μαθαίνουμε από πολύ μικροί, ακόμα και τα παιδιά της πόλης, πως καλό είναι τα φίδια να τ' αποφεύγουμε και πως όταν είμαστε στην εξοχή και πιάσει καταιγίδα καλό είναι κάπως να κοιτάξουμε να προφυλαχτούμε από τους κεραυνούς, έτσι πρέπει να μάθουμε από παιδιά και κάνα-δυό πράγματα για τα εν λόγω παλιρροιακά κύματα.

-Όπως;

-Όπως ότι, αν είμαστε κοντά σε κάποια θάλασσα κι αισθανθούμε ένα σεισμό, δεν βλάπτει ν' απομακρυνθούμε από την παραλία αυτή. Ιδίως αν δούμε το νερό να συμπεριφέρεται περίεργα, μια γρήγορη π.χ. άμπωτη να τραβάει προς τα μέσα την ακτογραμμή. Μιλάμε για κάποιες βασικές πάλι γνώσεις, κάποια στιγμή ίσως όμως σωτήριες για τη ζωή μας. Άμεσα πάντως δεν κινδυνεύουμε, αν και στο Αιγαίο γίνονται ένα ή δύο τσουνάμι κάθε εκατό χρόνια. Αν τύχει άρα νά 'μαστε σε κάνα νησί-

-Ή σε κάνα πλοίο μέσα;

-Α, στο πλοίο μέσα, αγαπητέ μου, θα είστε πολύ ασφαλής, υπό την

προϋπόθεση να βρίσκεστε λίγο μακριά από την ξηρά. Στο πλοίο πιθανώς να μην το καταλάβετε και καθόλου, θ' ανεβοκατεβείτε ίσως λίγο, αλλά πέραν τούτου ουδέν. Γιατί η ταχύτητα του κύματος εξαρτάται από το βάθος, κι η μάζα της θάλασσας μαζεύεται πάρα πολύ στη στεριά μόνο κοντά. Φανταστείτε ότι περπατάτε, δηλαδή, και σκοντάφτετε: τότε το πίσω σας πόδι έρχεται και χτυπάει στο μπροστινό, κι έτσι πέφτετε κάτω. Ο συνωστισμός κυμάτων κοντά στην ξηρά δημιουργεί τα επικίνδυνα αυτά φαινόμενα. Αλλά στο καράβι μέσα, σε ανοιχτή μάλιστα θάλασσα, μια χαρά θά είστε.

-Εκτός αν το καράβι λέγεται Σαμίνα ή *Sea Diamond*...

-Ε, ναι. Βέβαια, στο λιμάνι μέσα της Σαντορίνης με τσουνάμι τα ρεύματα πολλά θα μπορούσαν και στα πλοία να κάνουν. Άλλωστε, όπως θα ξέρετε κι εσείς ο ίδιος ως δεινός κολυμβητής, είναι πολύ δύσκολο να πάει κανείς κόντρα σ' ένα θαλάσσιο ρεύμα. Έτσι δεν πνίγηκε κι ο Σέλεϋ, κολυμπώντας με τον Μπαίρον στον Βόσπορο; Επειδή δεν είχανε υπολογίσει καλά τα μεγάλα κι εκεί ρεύματα.

-Κι η Νάταλι Γουντ έτσι;

-Κι η Νάταλι Γουντ, σωστά. Έξω από το Λος Άντζελες, στο νησί Καταλίνα. Το '82-'83, αν θυμάμαι καλά.

-Παρεμπιπτόντως, για ν' αφήσουμε και λίγο τα νερά, για τις τελευταίες μας εν Ελλάδι καταστροφές τι λέτε; Για τις φωτιές πώς σκέφτεστε;

-Η πυρκαγιά στην Πάρνηθα ήταν μια προβλέψιμη καταστροφή. Τα δάση συχνά καίγονται. Αυτό που δημιουργεί ερωτηματικά είναι σε τι οφείλεται η έλλειψη προετοιμασίας, και στην *pre facto* αξιολόγηση του κινδύνου, και στον επιχειρησιακό συντονισμό. Δεν πιστεύω όμως πως θα είχαμε τα ίδια αποτελέσματα αν, φερ' ειπείν, υπήρχαν στους ελάχιστους δασικούς δρόμους κάθε 200μ. πυροσβεστικοί κρουνοί με ικανή παροχή, ή αν η πυροσβεστική έκανε *real-time* προσομοιώσεις της διάδοσης της φωτιάς. Σε όλες τις φυσικές καταστροφές οι βασικές αρχές είναι τρεις: προετοιμασία, προετοιμασία, προετοιμασία! Στην Καλιφόρνια π.χ., γίνονται ασκήσεις, όπου παρουσιάζεται ένα ακραίο σενάριο, όπως περίπου κάνουν εδώ οι ένοπλες δυνάμεις. Οι ειδικοί της πολιτικής προστασίας,

πυροσβεστικής, αστυνομίας -δασικής υπηρεσίας και ακτοφυλακής, αν χρειάζεται- και οι σχετικοί πανεπιστημιακοί παρακολουθούν την εξέλιξη του φαινομένου στον προσομοιωτή και παίρνουν αποφάσεις, που με την σειρά τους επηρεάζουν την προσομοίωση και την περαιτέρω εξέλιξη. Έτσι παρατηρούν και κάποιες απρόβλεπτες δυσκολίες και αποφασίζουν πού χρειάζονται επένδψεις σε υλικό και εκπαίδευση.

-Ενώ εδώ;

-Στην Ελλάδα έχουμε μάθει να υποτιμούμε το ανθρώπινο δυναμικό και να αρκούμεθα στην τεχνολογία. Αγοράζουμε ελικόπτερα και αεροπλάνα για πολιτική προστασία, αλλά αμφιβάλλω αν ποτέ έχει γίνει μεγάλης κλίμακας άσκηση για δασοπυρόσβεση. Και με την πιο σύγχρονη όμως τεχνολογία, τις πιο κρίσιμες αποφάσεις πάλι άνθρωποι τις παίρνουν. Εκεί πρέπει να επενδύσουμε, και γι' αυτό χρειάζεται αξιοκρατία στο ανθρώπινο δυναμικό, ως την κορυφή της αλυσίδας.

-Οπότε;

-Θα είναι πολύ πολύ δύσκολο να ξαναφτιάξουμε την Πάρνηθα των παιδικών μας χρόνων. Η εξαγγελίες δε του ΥΠΕΧΩΔΕ εμένα μου θυμίζουν τι είχε πει ο μεγάλος της αεροναυπηγικής, ο Φον Κάρμαν, όταν καταστράφηκε λόγω συντονισμού με στροβίλους από ανέμους η γέφυρα της Τακόμα στην Ουάσιγκτον το 1939, και ο τότε κυβερνήτης σε ένα άκρως πολιτικό λόγο είχε αναγγείλει ότι η γέφυρα θα ξανακτιστεί στο ίδιο σημείο, με τον ίδιο εντυπωσιακό τρόπο. Ο Φον Κάρμαν τους είπε τότε: «-Αν την ξανακτίσετε με τον ίδιο τροπο τη γέφυρα και στο ίδιο σημείο, όπως εξαγγείλατε, η γέφυρα θα πέσει πάλι, ακριβώς με τον ίδιο τροπο». Μήπως δηλαδή πρέπει να ακούσουμε τους πραγματικά τεχνογνώστες να μας περιγράψουν τι μας περιμένει; Γιατί το μέτωπο προάσπισης δεν είναι πια τα σύνορα μας, αλλά κάθε δάσος, κάθε υδρότοπος, κάθε ποτάμι και κάθε παραλία μας...

-Μάλιστα. Εσείς ως θεωρητικός των παλιφροιακών κυμάτων, έχετε ζήσει άραγε κι ο ίδιος ένα τσουνάμι, ή περιορίζεστε αναγκαστικά στην εκάστοτε ...νεκροψία του;

-Να σας πω, κύριε Κακίση. Πριν από δεκαπέντε χρόνια ήμασταν πράγματι τελείως στο σκοτάδι. Μιλάγαμε με θεωρίες κομφών

μαθηματικών όντως, αλλά πέραν τούτου ουδέν. Δεν καταλαβαίναμε τίποτα. Το '92 έγινε ένα τσουνάμι στη Νικαράγουα, και σπεύσαμε όλοι να δούμε την καταστροφή του. Ός το 2004 δε, δεν είχαμε δει τσουνάμι να χτυπάει. Από το 2004 αρχίσαμε να μελετάμε τουλάχιστο τα διάφορα βίντεο των επιζησάντων. Αλλά κι οι πρώτοι γιατροί κάπως έτσι δεν ξεκίνησαν; Δεν αγοράζανε πτώματα από τα νεκροταφεία, για να τ' ανοίγουνε και να καταλαβαίνουνε από τι πεθαίνουν οι άνθρωποι; Έτσι δεν ξεκίνησαν να συσχετίζουν τα συμπτώματα με την εξέλιξη της κάθε ασθένειας;

-Πολιτισμός! Οι πρωτόγονες φυλές, αν δεν κάνω λάθος, δεν συσχετίζανε τη σεξουαλική πράξη με τη γέννηση ενός παιδιού εννιά μήνες αργότερα...

-Με τον συσχετισμό, λοιπόν, ακολουθεί συνήθως και μιά ...κατακλυσμαία πρόοδος. Μετά το συσχετισμό, ενός σεισμού π.χ. μ' ένα παλιρροιακό κύμα, ακολουθεί η διάγνωση, κι έτσι, όπως και στην ιατρική, κάποια στιγμή φτάνουμε και στην πρόληψη. Δηλώνουμε πέντε πράγματα για το επί τόπου, αλλά και για το πριν ή το μετά.

-Δύο ερωτήματα άρα: Κατακλυσμός του Νύε. Έχετε φτάσει τόσο ...πίσω; Έχετε ανέβει στο Αραράτ;

-Όχι, δεν έχουμε ανέβει στο Αραράτ, αν και αυτό θα μπορούσε να είναι το ...απόλυτο τσουνάμι! Γιατί, παρεμπιπτόντως, τα τελευταία χρόνια, βρίσκουμε πως ο Κατακλυσμός του Νύε περισσότερο έμοιαζε με τσουνάμι, παρά με κατακλυσμό. Γιατί η είσοδος του Ευξείνου Πόντου ήταν, μια φορά κι έναν καιρό, κλειστή. Και υπήρχε διαφορά στάθμης ανάμεσα στο Αιγαίο Πέλαγος και στον Πόντο. Κάποια στιγμή, αυτό το φυσικό φράγμα, το βουνό που θα υπήρχε εκεί κι ακόμα βρίσκουμε μέρη του αρκετά, με κάποιες τεκτονικές κινήσεις θα διερράγη και η Προποντίδα κάπως έτσι θ' άνοιξε. Με την υποχώρηση, λοιπόν, αυτού του μεγάλου γεωλογικού φράγματος, το νερό της Μεσογείου θα διαχύθηκε στον Εύξεινο Πόντο. Αυτό, λοιπόν, το πράγμα δεν θά 'γινε καθόλου ήρεμα.

-Ακόμα δεν βρίσκονται ολόκληροι υποβρύχιοι πια συνοικισμοί εκεί γύρω;

-Ναι. Κι αυτό υπολογίζεται πως θά 'γινε γύρω στα 2000π.Χ.

-Που συμπίπτει κάπως και με τον δικό μας κατακλυσμό του Δευκαλίωνα και της Πύρρας; Διεκδικείτε δηλαδή και τον Κατακλυσμό του Νώε, το θέλετε πιο πολύ θάλασσα παρά βροχή;

-Το βέβαιο είναι πως υπήρξε μια πολύ μεγάλη πλημμύρα. Πάρα πολύ μεγάλη.

-Κι «αν δεις καράβι στο βουνό»;

-Ωραίο αυτό που είπατε. Γιατί στην έρευνα πεδίου, έτσι ακριβώς μετράμε το ύψος που έχει φτάσει ένα κύμα. Στο Άτσε της Ινδονησίας, εκεί που σκοτωθήκανε πάνω από 150.000 άτομα, υπολογίσαμε το βάθος ροής κι από τα καράβια, ύψος που είχαν μεταφερθεί στην ξηρά, σε λόφους πάνω καθισμένα. Ανάλογα λοιπόν μ' αυτό, υπολογίστε και τι είδους τσουνάμι θα ήτανε το ...επί Νώε, αν το πλοίο του βρέθηκε στην κορυφή του Αραράτ.

-Παραήτανε το πράγμα, δηλαδή.

-Και με ολίγη ποιητική άδεια, θά 'φτασε ο μύθος εκεί που έφτασε.

-Κι η Ατλαντίδα; Η Ατλαντίδα ποιά λέτε εσείς πως ήτανε; Ήτανε κι αυτή δική μας; Ήτανε η Σαντορίνη; Πού ήτανε, τελικά;

-Έχω κι εγώ μια άποψη επ' αυτού, πάλι κοντινή μ' εκείνη του Μαρινάτου. Υπάρχουν αρχαιολόγοι άλλωστε που λένε «*Plato was no moron*».

-Δεν ήταν βλαξ ο Πλάτων; Δηλαδή;

-Αφού, λοιπόν, ο Πλάτων μιλάει για τις Ηράκλειες Στήλες στο σημερινό Γιβραλτάρ, κάτι θα ήξερε.

-Πως η Ατλαντίδα δεν ήταν στο Αιγαίο;

-Ας πούμε. Από την άλλη πλευρά, υπάρχει και άλλος τρόπος να δούμε την Ατλαντίδα. Οποσδήποτε υπάρχει κι η αναφορά της στον Τιμαίο.

Αλλά στον Πλάτωνα, οι μαθητές του, που δεν στερούνταν κι αυτοί κρίσης, τον ρωτούν για την ιδεατή του Πολιτεία, πώς, αφού υπήρξε όπως λέει, δεν υπάρχει πια; Ο Πλάτωνας τότε λοιπόν τους μιλάει για τη μεγάλη φυσική καταστροφή που την εξαφάνισε. Γιατί πώς θα μπορούσε μια τόσο τέλεια πολιτεία να πάψει να υπάρχει από μόνη, να αυτο-καταστραφεί;

-Σωστό κι αυτό. Οπότε;

-Θα έμενε για πάντα, αν ήταν τόσο τέλεια, όπως τους την διηγείτο ο Πλάτων. Γιατί, λοιπόν, να μην είχε κάνει κι ένας τόσο μεγάλος φιλόσοφος μερικούς συσχετισμούς με τις προηγούμενες της εποχής του δοξασίες, με τον κατακλυσμό του Δευκαλίωνα που αναφέρατε κι εσείς λίγο πριν; Γιατί να μην είχε καταστρέψει το μύθο του με έναν επιπλέον μύθο; Αλλά ποιός θα ήτανε ο επιπλέον μύθος, που θα ήξερε πιο καλά ο Πλάτων;

-Ποιός, κύριε καθηγητά;

-Μα φυσικά η Σαντορίνη. Ο μύθος του ηφαιστείου της Θήρας, που είχε αναδιαμορφώσει την Ιστορία του κόσμου ολόκληρη. Άρα, εγώ πιστεύω πως η Ατλαντίδα του Πλάτωνα, η δικιά του Ατλαντίδα, στην καταστροφή της Σαντορίνης θα μπορούσε άριστα να έχει στηριχτεί.

-Με ωραίο κι υπερβατικό συνδυασμό πραγματικότητας και μεταφυσικής;

-Γιατί, σκεφτείτε πόσο δύσκολο θα ήτανε και για τον Πλάτωνα, αλλά και για όλους εκείνους τους θαυμάσιους αρχαίους Έλληνες να κάνουνε την υπέρβαση, την ίδια στιγμή που παλεύανε να καταλάβουνε και να καθορίσουνε εξ αρχής τόσα, μα τόσα πράγματα. Πράγματα που για μας σήμερα είναι δεδομένα. Φανταστείτε όμως μια εποχή χωρίς τη σύγχρονη επιστήμη, που μπορεί πια εύκολα να συνδέει τα φυσικά φαινόμενα -και όχι μόνο- μεταξύ τους. Που μπορεί να μετρήσει με χίλιους-δυό τρόπους το κάθε τι.

-Που το μεγάλο σκοτάδι του Σύμπαντος αρχίζει πια σιγά-σιγά κάπως να φωτίζεται...

-Άρα, ο Πλάτωνας κι οι άλλοι των παλαιών εκείνων αιώνων εμπνευσμένοι διανοητές ήταν αναγκασμένοι να εξηγούν τα πράγματα όχι μόνο με τις όποιες ως τότε επιστημονικές τους γνώσεις.

-Αλλά και πώς αλλιώς; Ξαναπείτε το μας, να το καταλάβουμε.

-Και με την ποίηση, κύριε Κακίση. Και με την Ποίηση, αναγκαστικά.

Πηγή: ΤΟ Βήμα, ΒΗΜΑgazino, Κυριακή 12 Αυγούστου 2007.